

॥प्रश्नोत्तररत्नमालिका॥

praśnottararatnamālika

by Sri Adi Sankarā

ப்ரசனோத்ர ரத்ன மாலிகா

பகவான் ஆதி சங்கரர்

வினாவிடை மணிமாலை

(An Inspired Translation)

நன்முனைப்பால் மொழிபெயர்ப்பு

॥ प्रश्नोत्तररत्नमालिका ॥

praśnottararatnamālīka

by Sri Adi Sankarā

ப்ரசனோத்தர

ரத்னமாலிகா

ஆதி சங்கரர்

வினாவிடை மணிமாலை

Obeisance to great Seers and the Learned!

In Sanskrit, the term ‘praśnottararatnamālīka’ means ‘the garland of gems made-up of questions and answers’. This short work by Bhagavan Sri Adi Sankara consists of 180 questions and answers that are arranged as if these are meant as ready-reckoner for anyone who seeks the righteous path for spiritual progress. The beauty of these verses is in their simplicity as seen in the lucid use of the language, directness of the questions and the answers to the point. The text is elegant and can easily be a teaching-aid for Sanskrit language and its sentence structures.

The flow of text appears as if it is the teaching by the father to his child or by the Guru to his faithful disciple. The questions are direct; the answers are simple assertions or instructions. There are no complicated thoughts. There is no elaborate analysis but only the synthesis. A faithful student, who imbibes these instructions and follows the righteous path, will surely seek further understanding and deeper contemplation to achieve better understanding. For casual readers, these questions may also appear to be set in random order only until an able teacher shows the intricate logic therein. Sometimes the questions seem to be repeated but this is only to reinforce the point or to bring a different context.

These verses also reveal interesting and thoughtful interpretation even for the normal goals of life. For example, the question “who in the world is happy (*loke sukhī bhavet ko?*)” in the verse 44, has a simple answer – “the rich (*dhanavān*)”. This seems obvious to us as we all believe only the rich endowed with money are happy in this world. But richness defined in the following question “what is richness (*dhanamapi ca kiṃ?*)” changes our understanding. To be rich is to have the ability to fulfil one’s desires (*yataśceṣṭam*). Richness is not the material worth but the true enabler of fulfilment. Conversely one who is fulfilled is the richest; so our goal should be for the fulfilment and not seeking material wealth in the vain hope of finding happiness through them.

These verses show the path to the supreme knowledge that give lasting happiness; such supreme knowledge is realizable only through *bhakti* or true devotion. The

symbol OM, which is considered to be the root as well as the expanse of all Vedas, must be meditated upon. The essentiality of bhakti and the contemplation on OM are therefore the key to the supreme knowledge; this assertion concludes the verses, presented as the beautiful ornament, adoring the neck of the faithful, the source of true speech and thought.

This inspired interpretation (in English and Tamil) is an attempt to aid our learning.

Mee. Rajagopalan

வினாவிடை மணிமாலை

மாமுனியோர்க்கும் சான்றோர்களுக்கும் தாள் பணிந்த வணக்கங்கள்!

சம்ஸ்கிருத மொழியிலே ‘ப்ரசனோத்ர ரத்ன மாலிகா’ என்பதன் பொருள், ‘வினா விடைகளாம் ரத்தினக் கற்கள் பதித்த மாலை’ என்பது ஆகும். பகவான் ஸ்ரீ ஆதி சங்கரர் படைத்த இவ்வரிய நூல், சுமார் 180 வினாக்களையும் அதற்கான நேரடியான விடைகளையும் தருகின்றது. இல்லற வாழ்க்கையில் இருந்து கொண்டு, அறவழிப்பாதையில் நடக்க விழையும் ஒவ்வொருவருக்கும், சரியான வழிகாட்டும் கையேடாக இந்நூல் இருக்கிறது. இந்நூலின் அழகு, இதன் எளிமை! வினாக்கள் எல்லாம் நம் மனதில் பொதுவாக விளைபவை. அவைக்கான விடைகள், சுற்றி வளைக்காமல், சட்டெனப் புரியச் செய்பவை. இப்பாடல்களில் குழப்பமான தத்துவங்களோ, கடினமான வார்த்தைப் பயனோ இல்லை. சம்ஸ்கிருத மொழியில் வாக்கிய அமைப்புக்களைக் கற்றுக் கொள்ளும் மாணவர்களுக்கும் பயன்படும் விதமாக, எளிய வாக்கியங்களும், எளிய சொற்களும் கொண்டு விளங்குகின்றது இவ்வரிய நூல். ஒரு தந்தை குழந்தைக்குச் சொல்வது போல, அல்லது, ஒரு ஆசிரியன் தன்னிடம் நம்பிக்கை கொண்ட மாணவனுக்குச் சொல்லித்தருவது போல, இக்கேள்வி பதில்கள் அமைந்துள்ளன. பதில்கள் எல்லாம் பளிச்சென்று விளங்கும் கட்டளைகள் அல்லது உறுதியான குறிக்கோள்கள். இந்நூல் ஆழமான தத்துவ விசாரணைகளையோ, ஆராய்ச்சிகளையோ தருவதற்கல்ல, ஆனால் முடிவான வழியினை, எளிதாகக் காட்டி இல்லறனின் நல்லறத்தை உணர்த்துவதற்காகப் படைக்கப்பட்டது. இதனைப் படித்து, இதன்படி நடப்பவன், நிச்சயமாக, ஆழமான ஆய்வினால் அரிய உண்மையினைத் தன்னுள் தானே உணரும் தகுதியினைப் பெறுகிறான்.

இப்பாடல்களை மேலாகப் படிக்கும் ஒருவருக்கு, இதில் கேள்விகள் எவ்விதமான தொடர்பும் இன்றிப் பின்னப் பட்டிருப்பதாகத் தோன்றலாம். ஆனால் நல்லாசிரியன் காட்டும் போது, அக்கேள்விகளின் இடையே ஒரு தொடர்பு இருப்பதையும் அவை பின்னப்பட்ட விதம் ஆழ்ந்த உறுதியை நமக்கு விளைவிக்கும் என்கிற உண்மையையும் அறிய முடியும். சில கேள்விகள் மீண்டும் மீண்டும் கேட்கப்படுவது, அவற்றின் பொருள் ஆழப் பதிய வேண்டும் என்பதற்காகவும், அல்லது அக்கேள்விகளுக்கு வேறு ஒரு விடை வடிவம் கொடுப்பதற்காகவும் என்பதையும் நாம் உணரமுடிகிறது.

சில கருத்துக்கள் புதிய பரிமாணத்தில் படைக்கப்படுவதும் இதன் சிறப்பு. எடுத்துக்காட்டாக 44-ம் பாட்டில், “உலகில் எவன் மகிழ்கிறான் (லோகே சுகி பவத் கோ?)” எனும் வினாவிற்குச் “செல்வந்தன்” என்பது விடை. இது நாம் எல்லோரும் நம்புவது தானே! பணக்காரன் ஆக இருந்தால் மகிழ்ச்சி நிச்சயம் என்பது தானே நமது எண்ணம்! ஆனால் அடுத்த “செல்வம் என்பது என்ன? (தனமபி ச கிம்?)” எனும் வினாவிற்கு “எதனால் ஆசைகள் முடிந்து நிறைவு வருமோ அதுவே செல்வம்” என்ற விடை வருகிறது. செல்வம் என்பது பணமாகிய சொத்துக்கள் அல்ல; செல்வம் என்பது நிறைவுடமை ஆகும் எனப்புரிகிறது. அதனால், வெளிப்பொருளைத் தேடாமல், மனதில் நிறைவைத் தேடுவதே செல்வத்தைத் தேடுவது ஆகும்.

ஆதி சங்கரர் உண்மைச் சுகத்துக்கான அறிவின் பாதையை இப்பாடல்களின் வழியாகக் காட்டுகின்றார். அவ்வறிவு மிக மேலானது; அதற்கு அகலாத பக்தி அவசியம். ஓம் எனும் அரிய ஒலியின் வடிவம், ஆழ்ந்த பக்தியும், ஆழ்ந்த ஞானமும் இணைந்து பரம்பொருளைக் காட்டுவது. அதுவே வேதங்களின் வித்தும், விளைவும் ஆகும். இப்பாடல்கள் அத்தகைய பக்தியும் ஞானமும் அடையும் பாதையைக் காட்டி முடிகின்றன. அத்தகைய ரத்தினங்கள் கோர்த்த மாலையைக் கழுத்தில் அணிபவன், எண்ணத்திற்கும், பேச்சுக்கும் மூலமான கழுத்திலே, பேருண்மையைச் சேர்த்தவன் ஆகிறான்.

நன்முனைப்பால் ஆங்கிலத்திலும் தமிழிலும் செய்த இம்மொழிபெயர்ப்பு, நாம் படித்துணர உதவும் ஒரு முயற்சி எனப் பணிகிறேன்.

மீ. ராஜகோபாலன்

कः खलु नालङ्क्रियते दृष्टादृष्टार्थसाधनपटीयान्
अमुया कण्ठस्थितया प्रश्नोत्तररत्नमालिकया ॥ १॥

kaḥ khalu nālaṅkriyate dṛṣṭādrṣṭārthasāadhanapaṭīyān
amuyā kaṇṭhasṭhitayā praśnottararatnamālikayā ॥1॥

யாரே தீரன்

இம்மை மறுமை இனிமை விதைத்த
தன்மை வினாவிடை தளிர்மணி பதித்த
நுண்மணி மாலை நூற்றுவன் கழுத்து
உண்மை அறிவன் உயர்சொல் கருத்து!

Who is the able person for realizing what is good in this world and those unseen that he cannot find in **praśnottararatnamālika**, the necklace of gems made-up of questions and answers on the most profound knowledge, as the most fitting ornament to adorn the neck, the source of his voice! (By mastering the lessons here, one attains the good for life here and hereafter).

भगवन् किमुपादेयं गुरुवचनं हेयमपि किमकार्यं
को गुरुः अधिगततत्त्वः शिष्यहितायोद्यतः सततं ॥ २॥

bhagavan kim upādeyaṁ guruvacanaṁ heyamapi kim akāryaṁ
ko guruḥ adhigatatattvaḥ śiṣyahitāyodyataḥ satataṁ ॥ 2॥

நம்பி ஏற்பவை? நற்குரு வார்த்தை!
நலிய விலக்குதல்? நச்சாம் துற்செயல்!
நற்குரு என்பார்? நந்நெறி உணர்வார்,
நலமுறச் சீடர் பலமுனை விழைவார்! (2)

⁽¹⁾What deserves total acceptance? The words of the Guru! (If so) ⁽²⁾What is to be rejected? That which is declared to be avoided (as evil) must be rejected. ⁽³⁾Who is the Guru? He who has attained the Self-realization and forever thinks for the best for his disciples is the Guru.

त्वरितं किं कर्तव्यं विदुषां संसारसन्ततिच्छेदः
किं मोक्षतरोर्बीजं सम्यक्ज्ञानं क्रियासिद्धं ॥ ३॥

tvaritaṁ kiṁ kartavyaṁ viduṣāṁ saṁsārasantaticchedaḥ
kiṁ mokṣatarorbijaṁ samyakjñānaṁ kriyāsiddhaṁ ॥ 3॥

அறிந்தான் உணர்ந்து ஆயும் முதற்பணி?
அறுத்திடப் பிறவி பெருக்கிடும் திண்மை!
விடுதலை மரத்தின் வித்தெது? உண்மை
வித்தை பயின்று விதிப்படி நடத்தல்! (3)

(Upon the guidance of the Guru) ⁽⁴⁾ What is the foremost task for the Learned? It is to attain the means for terminating the vicious cycle of birth and death. (For such accomplishment) ⁽⁵⁾ What is the seed (essential) of the tree of liberation? The seed of liberation is in the acquisition of perfect knowledge and its reflection in life.

कः पथ्यतरो धर्मः कः शुचिरिह यस्य मानसं शुद्धं
कः पण्डितो विवेकी किं विषमवधीरणा गुरुषु ॥ ४॥

kaḥ pathyatara dharmāḥ kaḥ śuciriha yasya mānasaṁ śuddhaṁ
kaḥ paṇḍito vivekī kiṁ viṣamavadhīraṇā guruṣu ॥ 4॥

துணியும் பாதை? தர்மப் பாதை,
புனிதர், ஞானியர் போற்றிய சாலை!
புனிதர் யாரே? பொன்மனச் செம்மல்!
ஞானியர் என்பவர்? மேநிலை அறிந்து
பகுத்தறிவாலே தொகுத்துணர்வாளர்!
நச்சு விடமெது? நற்குரு வார்த்தை
துச்சம் என்றே தூர விலகுதல்! (4)

(For the perfect knowledge) ⁽⁶⁾ What is the appropriate approach? The right means in one's life is to follow Dharma or the righteousness (as shown by those who are pure and intelligent). ⁽⁷⁾ Who is the person of purity? One with unblemished mind is pure. ⁽⁸⁾ Who is truly intelligent? One who uses the discriminating intellect is truly intelligent. (But the purity of mind and the discriminating faculty of intellect are eluded as if by a venom). ⁽⁹⁾ What is the venom? The act of ignoring the spiritual instructions of the Guru is the venom (leading to one's downfall).

किं संसारे सारं बहुशोऽपि विचिन्त्यमानमिदमेव
किं मनुजेष्विष्टतमं स्वपरहितायोद्यतं जन्म ॥ ५॥

kiṃ saṃsāre sāraṃ bahuśo.api vicintyamānamidameva
kiṃ manujeṣviṣṭatamaṃ svaparahitāyodyataṃ janma ॥ 5॥

வாழ்க்கைப் பாடம் வழங்கிடும் உண்மை?
நீர்த்தட மாயது மாறிடும் தன்மை!
வாழ்வின் நோக்கம் எதுவெனக் கொள்தல்?
பிறருக் குதவிப் பிழையற ஒழுகல்! (5)

(Guided by the wise words of Guru) ⁽¹⁰⁾ What is the true understanding from the study of life (and death)? It is the understanding that life is transitory. (If so) ⁽¹¹⁾ What should be the primary orientation of one's life? It is to dedicate life for the good of one and all.

मदिरेव मोहजनकः कः स्नेहः के च दस्यवो विषयाः
का भववल्लि तृष्णा को वैरी यस्त्वनुद्योगः ॥ ६॥

madireva mohajanakaḥ kaḥ snehaḥ ke ca dasyavo viṣayāḥ
kā bhavavalli tṛṣṇā ko vairī yastvanudyogaḥ ॥ 6॥

மதுபோ தையென மனமேன் ஆடும்?
மண்பெண் பொன்மதி மயக்கம் ஆகும்!
மனதைத் திருப்பும் மாயக் கள்வன்?
மண்பொருள் ஆசை மலர்க்கொடி ஆகும்!
கொடியின் குணமெது? குறையாத் தாகம்!
கூறுயார் எதிரி? குறையாம் சோம்பல்,
வேராய் ஆசை விலக்கா மயக்கம்! (6)

(But the righteous path is hard to follow due to the fickle nature of mind). ⁽¹²⁾ What makes the mind to vacillate as if under the influence of intoxication? It is the bonding of mind (with desires on the sensory pleasures, thereby it being lost). ⁽¹³⁾ Who are the thieves (of the mind)? The sense objects are the thieves (as the desires on objects steer away the high faculties from the act of Self-realization to mere sensory indulgence; such indulgence bind the *Jiva* like a creeper). ⁽¹⁴⁾ What is the nature of such creeper (that binds the mind into the cycle of birth and death)? Its nature is the never-ending thirst of desires or *kama*. (One must

fight the creeper to be free from its entanglement otherwise one is deemed as defeated in life). ⁽¹⁵⁾ *Who is the enemy (causing such defeat against the worldly-desires)?* It is the sluggishness or inertia that results in the non-performance of one's rightful duties.

कस्माद्भयमिह मरणादन्धादिह को विशिष्यते रागी
कः शूरो यो ललनालोचनबाणैर्न च व्यधितः ॥ ७॥

kasmādbhayamiha maraṇādandhādiha ko viśiṣyate rāgī

kaḥ śūro yo lalanālocanabāṇairna ca vyadhitaḥ ॥ 7॥

மருள்தரும் மாயம்? மரணம் தருணம்!
இருள்விழிக் குருடர்? இயல்பறி யாமல்
ஆசைத்தீயில் அறிவைத் தீய்த்தோர்!
தீரன் எவரே? தினவுடன் மாந்தர்
கூர்விழி ஆசைக் குறி தவிர்த்தவரே! (7)

⁽¹⁶⁾ *What is the source of fear for all?* Death is fearful to all. (Although death is the only certainty, many are blind to see the truth). ⁽¹⁷⁾ *Who is the most blind among the blind?* He who is overtaken by worldly attachments is the most blind. (To overcome the fear of death and the blinding-desires one must be brave). ⁽¹⁸⁾ *Who is brave?* He who is infallible to the arrow-like eyes of damsel (in other words, unattached to all sort of vain indulgence in the world) is brave. (Such bravery is only possible when righteous path is pursued).

पान्तुं कर्णाञ्जलिभिः किममृतमिह युज्यते सदुपदेशः
किं गुरुताया मूलं यदेतदप्रार्थनं नाम ॥ ८॥

pāntuṃ karṇāñjalibhiḥ kimamṛtamiha yujyate sadupadeśaḥ

kiṃ gurutāyā mūlaṃ yadetadaprārthanam nāma ॥ 8॥

செவிகள் கேட்டுச் சிறப்புறல் எதனால்?
சீருப தேசச் செம்மொழி அதனால்!
புவியில் மதிப்பு பூப்பதன் காரணம்?
பொறையும் இரவாப் பொற்குணம் ஆரணம்! (8)

(To maintain the focus on the righteous path, sensory input must be carefully chosen). ⁽¹⁹⁾ *What should be heard well by the ears?* The instruction of the spiritual Guru

should be heard by the ears. (By such instructions, one gains confidence and achieve self-respect). ⁽²⁰⁾ *What makes one respectable?* Respectability is achieved only through righteous character and not in seeking (any other) favours from any. (The knowledge to righteous path is the only gift to be sought and known).

किं गहनं स्त्रीचरितं कश्चतुरो यो न खण्डितस्तेन
किं दुःखं असन्तोषः किं लाघवमधमतो याच्ञा ॥ ९॥

kiṃ gahanam strīcaritaṃ kaścaturō yo na khaṇḍitastena

kiṃ duḥkhaṃ asantoṣaḥ kiṃ lāghavamadhamato yācñā ॥ 9॥

புரிதெற் கரிதெது? பூத்தகல் மாயை,
கவர்ந்தே கவிழ்க்கும் காந்தக் கன்னிகை!
புத்தி சாலியார்? பொறிபுலன் வென்றோன்!
துயரம் என்பது? குறை பரிமாறல்,
எதிலும் குற்றம் எனத் தடுமாறல்!
மற்றோர் விழியில் மதிப்பேன் குறையும்?
அற்றவ னாகி அல்லரை இரைஞ்சல்! (9)

⁽²¹⁾ *What is very difficult to know?* The nature of *Maya* (like a damsel who mesmerizes a man to foolishly sway from the path of Self-realization) is very difficult to comprehend. (Instead one should try to overcome its influence through self-control).

⁽²²⁾ *Who is clever?* One who is not enslaved to the worldly desires is clever. (It is because where there is entrapment of desires, there is infinite misery). ⁽²³⁾ *What is misery?* It is an attitude for drawing dissatisfaction on everything. (It is a succinct definition of misery; in the absence of internal peace or happiness, there is no contentment and so nothing gives satisfaction. This drives one to seek pleasures by all means, even to stoop down in the eyes of the world). ⁽²⁴⁾ *What makes one to be unworthy in the eyes of the other?* It is the attitude of seeking favours or resorting to begging from unworthy people.

किं जीवितमनवद्यं किं जाड्यं पाठतोऽप्यनभ्यासः
को जागर्ति विवेकी को निद्रा मूढता जन्तोः ॥ १०॥

kiṃ jīvitamanavadyaṃ kiṃ jāḍyaṃ pāṭhato.apyanabhyāsaḥ

ko jāgarti vivekī ko nidrā mūḍhatā jantoḥ ॥ 10॥

நேரிய வாழ்வெது? சீரியர் யாரும்
காறி யிகழாக் கண்ணியப் பயணம்!
சோம்பல் என்பது? செயலறு மெத்தனம்!
விழிப்புணர் வாளன் யாரென விளம்பு?
சலிப்படை யாமல் சரிஎது தவறென
சலித்தறிந் ததன்படி வழிப்படும் வீரன்!
உறங்குவன் யாரே? உண்மை அறியான்,
இறந்துழல்ப் பாதை இறுக்கிப் பிடித்தவன்! (10)

⁽²⁵⁾ What is an ideal life? It is a life that is beyond any reproach. (To live beyond any reproach, alertness not inertness is needed). ⁽²⁶⁾ What is inertness? It is laziness in not following what is learnt (from the Guru and being not vigilant). ⁽²⁷⁾ Who is vigilant? One who uses the discriminating intellect (to comprehensively understand the right from wrong) is vigilant. (Such vigilance makes him awake). ⁽²⁸⁾ Who is in sleep? One who is (not vigilant and therefore) submerged in the ignorance of not knowing the righteous path is forever in sleep.

नलिनीदलगतजलवत्तरलं किं यौवनं धनं चायुः
कथय पुनः के शशिनः किरणसमाः सज्जना एव ॥ ११

naliniḍalagatajalavattaralaṃ kiṃ yauvanaṃ dhanaṃ cāyuh

kathaya punaḥ ke śaśinaḥ kiraṇasamāḥ sajjanā eva ॥ 11॥

தாமரை யிலைமேல் தங்கா நீரெவை?
சூடிய இளமை, சொத்து, ஆயுள்!
ஆயன துயர்த்தீ அவித்திடும் குளிர்மதி?
அறிவுரை தருநல் லாசான் உறவு! (11)

(To be alert and awake, one should understand the transitory nature of life and so the futility of worldly desires. By such realization and through actions without desires, one will be able to enjoy even the transitory life in freedom. To reinforce this point), ⁽²⁹⁾ what is that which appears like the unstable droplets of water floating on the lotus leaf? The temporal youth, material wealth and the life-span on the earth are like the

water on the lotus leaf. (The waning youth, changing wealth and passing life, when understood, put us under the heat of dread; to free us,) ⁽³⁰⁾ *who shines like the cool moon?* It is the Guru (with his lustre of compassion and guidance for the disciples).

को नरकः परवशता किं सौख्यं सर्वसङ्गविरतिर्या
किं सत्यं भूतहितं प्रियं च किं प्राणिनामसवः ॥ १२॥

ko narakḥ paravaśatā kiṃ saukhyaṃ sarvasaṅgaviratirya
kiṃ satyaṃ bhūtahitaṃ priyaṃ ca kiṃ prāṇināmasavaḥ ॥ 12॥

நரகம் எது?நிலை அடிமைப் படுதனை!
நற்சுகம் என்பது? பற்றறுசெயல், கற்றறுமுதிர்ச்சி!
உண்மை என்பது? உயிர்களுக் குள்ளே
அன்மை, தொலைவு அற்றே இருப்பது!
உயிர்த்தவர் விருப்பம்? ஊறிலா வாழ்க்கை,
வருத்தப் படுத்தா வாழ்க்கைப் பயணம்! (12)

(Life on earth is transitory; what other worlds exist for us? Should the fear of hell and the hope of heaven drive our actions on the earth?). ⁽³¹⁾*What is hell?* It is the state of servitude (or the lack of freedom that causes absence of happiness. It does not matter where, and in which time and space domains, such worlds exist; it is enough to know of hell as servitude and heaven as true freedom). ⁽³²⁾*What is happiness?* It is the state of complete non-attachment (because attachment binds to the outcome, a recursive mix of pain and pleasure; only actions performed without desires lead to freedom and truth). ⁽³³⁾*What is truth?* Truth is that which is indwelling in all creatures (as the unattached witness or the Self). ⁽³⁴⁾*What is important to all creatures?* Life (without disappointments) is dear to all.

कोऽनर्थफलो मानः का सुखदा साधुजनमैत्री
सर्वव्यसनविनाशे को दक्षः सर्वथा त्यागी ॥ १३॥

ko.anarthaphalo mānaḥ kā sukhadā sādhujanamaitrī
sarvavyasanavināśe ko dakṣaḥ sarvathā tyāgī ॥ 13॥

இழப்புணர் வென்பது எழுவது எதனால்?
எதிர்பார்த்திருந்தே எரியும் மனத்தால்!
இன்பம் நிலைப்பட இருப்பது எப்படி?
இனியோர் உறவால் இணைவது அப்படி!
துயரம் களையும் துணைவன் யாரே?
தனையுணர்ந் தாவையும் தந்திடும் தியாகி! (13)

(But we suffer from misery and disappointments). ⁽³⁵⁾ What leads to disappointments? It is the mind which draws disappointments (because of its undue expectations). ⁽³⁶⁾ What gives happiness? The association with virtuous people gives happiness. (To sustain true happiness, one must have the ability to destroy the root cause of all sorrow). ⁽³⁷⁾ Who is the most able person to remove the root of all sorrow? One who has complete renunciation (and therefore capable of self-realization and conquering the fear of death) is the fit person to remove the root of all sorrow.

किं मरणं मूर्खत्वं किं चानर्घं यदवसरे दत्तं
आमरणात् किं शल्यं प्रच्छन्नं यत्कृतं पापं ॥ १४॥

kiṁ maraṇaṁ mūrkhatvaṁ kiṁ cānarghaṁ yadavasare dattaṁ
āmaranāt kiṁ śalyaṁ pracchannaṁ yatkṛtaṁ pāpaṁ ॥ 14॥

இறத்தல் என்பது எது? அது மடமை,
இருத்தல் ஒன்றே என்றறி யாமை!
தரத்தில் பரிசெது? தக்கோர் தருணம்
தகையத் தருவது! துயர்நிலை என்ன?
விடமுடி யாத விருப்பம், வினையின்
கடனது ஆகிய கர்மப் பற்று! 14)

(Self-realization and conquering the fear of death are spoken as if the one leads to the other. This needs to be rightly understood). ⁽³⁸⁾ What is death? It is the state of complete ignorance (of failing to understand that the Self is eternal and the disembodiment is merely a transition from one form to other form of living. To conquer death, therefore one should realize the unchanging Self, which is beyond all

embodiments. Such knowledge is the gift of grace from the Guru). ⁽³⁹⁾What is true gift? It is the gift (or the grace bestowed) at the right time to the deserving person. (The guidance of Guru and the complete adherence to his instructions with unblemished mind and discriminating intellect are essential to the disciple; yet the grace of God is needed for the Self-illumination that conquers death. Attaining such grace at the right time and at the right context is the most benevolent gift. This is beyond comprehension). ⁽⁴⁰⁾ What causes grief till death? Actions based on attachment lead to the imprint of unfulfilled desires or *vasana* within the veil of mind. (These imprints on the mind result in successive embodiments and grief on earth).

कुत्र विधेयो यत्नो विद्याभ्यासे सदौषधे दाने
अवधीरणा क्व कार्या खलपरयोषित्परधनेषु ॥ १५॥

kutra vidheyo yatno vidyābhyāse sadauṣadhe dāne
avadhīraṇā kva kāryā khalaparayoṣitparadhaneṣu ॥ 15॥

நல்விருப்பம் எவை? நல்லறி வாண்மை,
நந்நலம், உதவும் நற்பெரும் கருணை!
அல்லன விலக்கல்? அற்பரின் உறவு,
அந்நியன் மனைநிதி, ஆசைப் பெருநோய்! (15)

(For the sustenance of life on earth) ⁽⁴¹⁾ What should be aspired for? Good education (though the association with virtuous), good health (by disciplined living) and generosity (for serving others) are to be aspired for. ⁽⁴²⁾What should be avoided? Association with vice, desire on others' women and possessions must be avoided.

काहर्निशमनुचिन्त्या संसारासारता न तु प्रमदा
का प्रेयसी विधेया करणा दीनेषु सज्जने मैत्री ॥ १६॥

kāharniśamanucintyā saṁsārāsāratā na tu pramadā
kā preyasī vidheyā karaṇā dīneṣu sajjane maitrī ॥ 16॥

மனதினில் மாறா நினைவெது ஏற்க?
மாறிடும் வாழ்வுதற் காலிகம் நோற்க!
தினசரிக் கடனாய்த் தீர்ப்பது எதனை?
உபசரித் துதவல், உயரியர் நட்பு! (16)

(Vigilant and adherence to righteous path require discipline of mind). ⁽⁴³⁾ With what should the mind be engaged at all times? Mind should always concentrate on the

transitory state of worldly life and not on the sensory pleasures. (On that basis) ⁽⁴⁴⁾
^{What should be the most favourite act in one's life?} Compassion (to alleviate suffering of others) and the company of good people are the most desirable acts in one's life.

कण्ठगतैरप्यसुभिः कस्य ह्यात्मा न शक्यते जेतुं
 मूर्खस्य शङ्कितस्य च विषादिनो वा कृतघ्नस्य ॥ १७॥

kaṇthagatairapyasubhiḥ kasya hyātmā na śakyate jetuṃ
 mūrkhasya śaṅkitasya ca viṣādinō vā kṛtaghnasya ॥ 17॥

நெறியும் முறையும் நியமம் தந்தும்
 சரிவர தருமம் சாரா தார்யார்?
 மடையன், ஐயம் உடையன், கோழை,
 மனதால் நன்றி மறந்தார் தேறார்! (17)

(In spite of instructions and guidance, not everyone is interested to follow the righteous path). ⁽⁴⁵⁾*What sort of person cannot be directed to such path, even by force?* Those who are naturally stubborn (ignorance with arrogance), intrinsically doubtful (lack of faith), irreversibly pessimistic (hopeless) and ungrateful are beyond the force of influence or advice to turn to virtuous life.

कः साधुः सद्वृत्तः कमधममाचक्षते त्वसद्वृत्तं
 केन जितं जगदेतत्सत्यतितिक्षावता पुंसा ॥ १८॥

kaḥ sādhuḥ sadavṛttaḥ kamadhamamācakṣate tvasadvṛttaṃ
 kena jitaṃ jagadetatsatyatitikṣāvatā puṃsā ॥ 18॥

சிறந்தவன் யாரே? சீர்வழி நடப்பவன்!
 சிறுமையன் எவனே? சீர்மை இழப்பவன்!
 பரந்துல காள முடிந்தவன் எவனே?
 பவித்திரன் உண்மை பயத்தவன் சாந்தன்! (18)

⁽⁴⁶⁾*Who is the virtuous person?* He who is of good character (by following the righteous path) is virtuous. ⁽⁴⁷⁾*Who is the bad person?* He who exhibits bad character (by swaying away from the righteous path) is a bad person. ⁽⁴⁸⁾*Who can conquer the world?* The (virtuous) person who is truthful and ever so calm (because of the absence of anxiety resulting from the desire less actions) can conquer the world.

कस्मै नमोसि देवाः कुर्वन्ति दयाप्रधानाय
कस्मादुद्वेगः स्यात्संसारारण्यतः सुधियः ॥ १९॥

kasmai namāṃsi devāḥ kurvanti dayāpradhānāya
kasmādudvegah syātsaṃsārāṇyataḥ sudhiyaḥ ॥ 19॥

தேவரும் விருப்பித் துதிப்பது எவரை?
யாவரும் சுகப்பட உழைப்பவர் அவரை!
பக்குவம் அடைந்தார் பயப்படல் எதனிடம்?
திக்குறும் காடெனும் தீவலைப் பிறவி! (19)

⁽⁴⁹⁾ Who is celebrated even by the gods? The One who is full of compassion to others (and fearless due to righteous life) is celebrated even by the gods. ⁽⁵⁰⁾ What should be afraid of? For a person with clear understanding, the impact of *samsara* which is like a fierce forest should cause the fright; (so he must be always vigilant to avoid actions that would cause the downfall).

कस्य वशे प्राणिगणः सत्यप्रियभाषिणो विनीतस्य
क्व स्थातव्यं न्याये पथि दृष्टादृष्टलाभाढ्ये ॥ २०॥

kasya vaśe prāṇigaṇaḥ satyapriyabhāṣiṇo vinītasya
kva sthātavyaṃ nyāyē pathi dṛṣṭādrṣṭalābhāḍhye ॥ 20॥

யாவரும் மதித்து யாரிடம் பணிவார்?
வாய்மையும் பணிவும் வாய்த்தவர் கால்கள்!
எதனில் உறுதி ஏற்படல் சிறப்பு?
இம்மை மறுமை இனித்தருள் தருமம்! (20)

⁽⁵¹⁾ To whom, others surrender? To him, whose speech is truthful and endearing and who is humble. (To become such a person), ⁽⁵²⁾ Where should be the focus? The focus should be in the righteous path that gives benefits here and in the hereafter. (Without such focus, one would be lame).

कोऽन्धो योऽक्यरतः को बधिरो यो हितानि न शृणोति
को मूको यः काले प्रियाणि वक्तुं न जानाति ॥ २१ ॥

ko.andho yo.akaryarataḥ ko badhiro yo hitāni na śṛṇoti

ko mūko yaḥ kāle priyāṇi vaktuṃ na jānāti ॥ 21 ॥

இருகண் இருந்தும் குருடன் எவனே?
அறிந்தும் தீமை அகட்டிச் செய்பவன்!
செவிகள் இருந்தும் செவிடன் எவனே?
சீரிய குருவுரை சேரா திருப்பவன்!
மூடன் எவனே? முறையும், இடமும்
முற்றும் பொருந்தா சொற்கள் உறைப்பவன்! (21)

⁽⁵³⁾Who is blind? He who enjoys doing evil things knowingly is blind (because he fails to see the dreadful consequences). ⁽⁵⁴⁾Who is deaf? He who does not listen to good advice is deaf (as he fails to hear or act on the words of wisdom). ⁽⁵⁵⁾Who is stupid? He who does not know to speak gently and aptly to the occasion is stupid.

किं दानमनाकाङ्क्षं किं मित्रं यो निवारयति पापात्
कोऽलङ्कारः शीलं किं वाचां मण्डनं सत्यं ॥ २२ ॥

kiṃ dānamanākāṅkṣaṃ kiṃ mitraṃ yo nivārayati pāpāt

ko.alāṅkāraḥ śīlaṃ kiṃ vācāṃ maṇḍanaṃ satyaṃ ॥ 22 ॥

நற்பரி சென்ன? நலமுனை யாளர்
நாடா மல்தரும் நன்மை வெகுமதி!
நலமுனை வார்யார்? நச்சாம் தீவழி
நழுவா வண்ணம் நம்மைக் காப்பவர்!
வனப்புடை நகைஎது? வடிவிலா நற்குணம்!
வாக்கினில் இனிப்பது? வாய்மை நேர்மை! (22)

⁽⁵⁶⁾What is a gift? A gift is one that is presented (by the well-wisher) unasked. ⁽⁵⁷⁾Who is a true well-wisher? He who prevents from sinful acts (by taking away from unrighteous path) is the true well-wisher. (By following such righteous path), ⁽⁵⁸⁾what becomes the real ornament or decoration? The personality of blameless character is the true decoration thus achieved. (With such decoration) ⁽⁵⁹⁾What embellishes the speech? Truthfulness is embellished in the words of such good men.

विद्युद्विलसितचपलं किं दुर्जनसङ्गतिर्युवतयश्च
कुलशीलनिष्प्रकम्पाः के कलिकालेऽपि सज्जना एव ॥ २३॥

vidyudvilasitacapalam kiṃ durjanasaṅgatiryuvatayaśca
kulaśīlaniṣprakampāḥ ke kalikāle.api sajjanā eva ॥ 23॥

சுகமெது மின்னல் சுடராய் வீழ்வது?
சுற்றம் தீயோர், சூழ்புலன் ஆசை!
கலியிதில் உறுதி கலங்கார் எவரே?
களங்கா வினையிற் கதித்தவர் அவரே! (23)

⁽⁶⁰⁾What pleasures are short lived like the flashes of lightning? Association with bad people and indulging in physical pleasures are momentary like the flashes of lightning. (The world is full of material pursuits). ⁽⁶¹⁾What sort of person can maintain steadfast devotion to higher ideals of character, in this Kali-yuga? Those who are inherently good (due to spiritual evolution or good *vasana* over many births) will excel in maintaining steadfast focus in the righteous path, even in this *kali-yuga*.

चिन्तामणिरिव दुर्लभमिह किं कथयामि तच्चतुर्भद्रं
किं तद्वदन्ति भूयो विधुततमसा विशेषेण ॥ २४॥

cintāmaṇiriva durlabhamiha kiṃ kathayāmi taccaturbhadraṃ
kiṃ tadvadanti bhūyo vidhutatamasā viśeṣeṇa ॥ 24॥

சிந்தா மணியெனச் சிந்தை விருப்பம்
தந்தா னும்பொருள் தரணியில் என்ன?
நந்தா விளக்கவை நான்கென மூதோர்
நவிலும் சாரம் நல்லவை சொல்வேன்! (24)

⁽⁶²⁾Like the Chintamani, the mythical gem that can yield all wishes, what is the rarest in this world? There are four such gems, as indicated by the enlightened men, which I shall tell.

दानं प्रियवाक्सहितं ज्ञानमगर्वं क्षमान्वितं शौर्यं
वित्तं त्यागसमेतं दुर्लभमेतच्चतुर्भद्रं ॥ २५॥

dānaṃ priyavāksahitaṃ jñānamagarvaṃ kṣamānvitaṃ śauryaṃ
vittaṃ tyāgasametaṃ durlabhametaccaturbhadraṃ ॥ 25॥

நற்சொல் சுற்றிய நலந்தரும் பரிசு,
நல்லடக் கத்தால் நயமிகு ஞானம்,
கருணை போர்த்திய கவின்கு வீரம்,
கைமனம் அகலச் செய்யறச் செல்வம்! (25)

Gifts given with kind words, scholarship without pride, valour graced with forgiveness and wealth generously spent on charity are indeed the four gems (that are like the wish-yielding mythical gem *Chinthaamani*).

किं शोच्यं कार्पण्यं सति विभवे किं प्रशस्तमौदार्यं
कः पूज्यो विद्वद्भिः स्वभावतः सर्वदा विनीतो यः ॥ २६॥

kiṃ śocyam kārpaṇyam sati vibhave kiṃ praśastamaudāryam
kaḥ pūjyo vidvadbhiḥ svabhāvataḥ sarvadā vinīto yaḥ ॥ 26॥

பரிதா பமெது? கருமித் தனமது,
இருந்தும் இல்லார்க் கில்லை என்பது!
செல்வந் தர்களின் சிறப்புப் பொருளெது?
சேர்த்தவை பிறரைச் சேரக் கொடுப்பது!
அறிவோர் மதித்து அணுகுவர் யாரிடம்?
அடக்கமும் நல்ல அன்புடை யாரிடம்! (26)

⁽⁶³⁾What is pitiable? The miserly nature of man that does not allow his possessions to be shared for the benefit of others is truly pitiable. ⁽⁶⁴⁾What is praiseworthy in those who have the riches? The quality of generosity in such men is praiseworthy. ⁽⁶⁵⁾Who is respected even by the learned? One who is endowed with humility at all times is respected by the learned.

कः कुलकमलदिनेशः सति गुणाविभवेऽपि यो नम्रः
कस्य वशे जगदेतत्प्रियहितवचनस्यधर्मनिरतस्य ॥ २७॥

kaḥ kulakamaladineśaḥ sati guṇāvibhave.api yo namraḥ
kasya vaśe jagadetatpriyahitavacanasyadharmaniratasya ॥ 27॥

சேறிடை வளர்நற் செந்தா மரையை
பூவிதழ் பரவப் புதுமணம் கமழத்
தூண்டிய கதிர்போல் தோன்றுவர் யாரே?
தூயவன் ஆணவத் தூரகழ்ந் தாள்பவன்,
குலநலன் ஒருவன் பொதுநலன் அவனே!
சுற்றம் சூழ்நிலை சுகத்தால் நாடு
மற்றும் வையம் மாற்றுவன் எவனே?
வாய்மையும் அன்பும் வழிமுறை நேர்மையும்
தூய்மையும் கொண்ட துல்லியன் அவனே! (27)

⁽⁶⁶⁾ What brightens the family, like the Sun that makes the lotus to bloom and to reveal its beauty and fragrance? It is the existence of one in the family, with great virtues and free of pride or self-deceit. (Such persons are also good for the society as they effect social progress). ⁽⁶⁷⁾ Who is able to transform the society? The person who speaks truth and kind words and has righteousness in conduct can transform the society (as seen in the life of great leaders in the world).

विद्वन्मनोहरा का सत्कविता बोधवनिता च
कं न स्पृशति विपत्तिः प्रवृद्धवचनानुवर्तिनं दान्तं ॥ २८॥

vidvanmanoharā kā satkavitā bodhavanitā ca
kaṁ na sprśati vipattiḥ pravṛddhavacanānuvartinam dāntam ॥ 28॥

கற்றோர் விருப்பம்? கறைபடாக் காவியம்,
காரிகை யாகிய கவின்மொழி இனிமை!
வீழ்தலை எவனே விலக்குவன்? சான்றோர்
விதிப்படி ஆசை விருத்தி கரைத்தவன்! (28)

⁽⁶⁸⁾ What pleases the minds of the learned? Blemish less literatures and the damsel of superb intelligence attract such minds. ⁽⁶⁹⁾ Who can escape downfall? Man who follows the advice of the learned and accordingly exercise control over the senses avoid the downfall.

कस्मै स्पृहयति कमला त्वनलसचित्ताय नीतिवृत्ताय
त्यजति च कं सहसा द्विजगुरुसुरनिन्दाकरं च सालस्यं ॥ २९॥

kasmai spr̥hayati kamalā tvanalasacittāya nītivṛttāya
tyajati ca kaṁ sahasā dvijagurusuranindākaraṁ ca sālasyaṁ ॥ 29॥

செந்தா மரையாள் செல்வியின் உறைவிடம்?
செயல்முனை தர்மம் சேர்ந்தவர் அவரிடம்!
அந்தோ! செல்வம் அகல்வது எவரிடம்?
அறிஞரை, குருவை, ஆண்டவன், முனிவரை
மதியா தவனும் மயங்கிச் சோம்பலில்
பதிவான் செல்வம் பறந்தே போகும்! (29)

(The means to meaningful life is prosperity). ⁽⁷⁰⁾ To whom is the Goddess (of prosperity) seated on the louts attracted? Prosperity comes to him who is hard-working and bound by dharma. ⁽⁷¹⁾ From whom she departs? From those who are lazy (not working) and shows disregard for the learned, teachers, gods and the self-realized seers, the goddess of prosperity departs.

कुत्र विधेयो वासः सज्जननिकटेऽथवा काश्यां
कः परिहार्यो देशः पिशुनयुतो लुब्धभूपश्च ॥ ३०॥

kutra vidheyo vāsaḥ sajjananikaṭe.athavā kāśyāṁ
kaḥ parihāryo deśaḥ piśunayuto lubdhabhūpaśca ॥ 30॥

தங்கி வாழத் தகுந்த இடமெது?
தக்கோர் வாழிடம், தர்மம் வளரிடம்!
தவிர்க்கும் இடமெது? தக்கார் கூட்டம்,
தாளா ஆசைத் தகையாள் வாரிடம்! (30)

(The place of dwelling has great impact to our peace). ⁽⁷²⁾ Which is the right place to live? The place where virtuous people live is the best. ⁽⁷³⁾ What place should one avoid? A place that is filled with evil people and ruled by greedy rulers is to be avoided. (In order to remain in the righteous path, the environment in which we live must also be considered. If necessary, places of bad influence must be avoided.)

केनाशोच्यः पुरुषः प्रणतकलत्रेण धीरविभवेन
इह भुवने कः शोच्यः सत्यपि विभवे न यो दाता ॥ ३१॥

kenāśocyah puruṣaḥ prañatakalatrena dhīravibhavena
iha bhuvane kaḥ śocyah satyapi vibhave na yo dātā || 31 ||

அல்லல் நீக்கும் அருந்துணை? அன்பு
அகலா மனைவி, அருகாச் செல்வம்!
எண்ணத் தகாது இழிந்த பரிதாபம்?
இருந்தும் கொடுக்கா ஈனனின் ஊனம்! (31)

⁽⁷⁴⁾ In what state a man (or family dwelling person) is able to free from sorrow? If one has a devoted spouse and stable resources for his disposal, he would be free from sorrow. (It is not enough for oneself to be free of sorrow; one must help others also to be free of sorrow). ⁽⁷⁵⁾ Who is pitiable in this world? The one who never gives to others, in spite of his vast possession is indeed pitiable.

किं लघुताया मूलं प्राकृतपुरुषेषु या याच्ना
रामादपि कः शूरः स्मरशरनिहतो न यश्चलति || ३२ ||

kiṁ laghutāyā mūlaṁ prākṛtapuruṣeṣu yā yācñā
rāmādapi kaḥ śūraḥ smaraśaranihato na yaścalati || 32 ||

கோரம் எது? கொடியர் பொருளுறச்
சோரம் போவது, சுயமதிப் பழிவது!
ராமனாய் வீரன்யார்? மேவும் ஆசைத்
தூரினை தீய்த்து வேரினைப் பேர்த்தவன்! (32)

⁽⁷⁶⁾ What makes one despicable? Stooping lowly or begging from unworthy person is despicable. (Even in adversity, one should have the courage for not seeking favours from those who are not in the righteous path). ⁽⁷⁷⁾ Who is deemed as brave as Lord Rama? He who can conquer the attachment to wordly desires is brave like Rama (as he remains free).

किमहर्निशमनुचिन्त्यं भगवच्चरणं न संसारः
चक्षुष्मन्तोऽप्यन्धाः के स्युः ये नास्तिका मनुजाः ॥ ३३॥

kimaharniśamanucintyaṃ bhagavaccaraṇaṃ na saṃsāraḥ
cakṣuṣmanto.apyandhāḥ ke syuḥ ye nāstikā manujāḥ ॥ 33॥

இரவு பகலாய் எண்ணுவ தென்ன?
இறையடி, தவிர இனாசை அல்ல!
விழியுடன் குருடாய் விளங்குவன் எவனே?
வேதப் பொருளை விலக்குவன் அவனே! (33)

⁽⁷⁸⁾ (To reinforce the learning) *what should be one's focus for day and night?* One's focus must be on the divine surrender to the supreme truth but not on worldly desires. ⁽⁷⁹⁾ *Who are blind even with eyes?* Those who lack faith in the holy scriptures (that reveal the path to Self-realization) are blind.

कः पङ्गुरिह प्रथितो व्रजति च यो वार्द्धके तीर्थं
किं तीर्थमपि च मुख्यं चित्तमलं यन्निवर्तयति ॥ ३४॥

kaḥ paṅguriha prathito vrajati ca yo vārddhake tīrthaṃ
kiṃ tīrthamapi ca mukhyaṃ cittamalaṃ yannivartayati ॥ 34॥

முடவன் யாரே? முதியன் பயணி
திடவய தமிழ்த்த தீர்த்த யாத்திரி!
புனிதத் தலமெது? போரிடும் மனது
சீருடன் தெளியச் சிறக்கும் இடமது! (34)

⁽⁸⁰⁾ *Who is lame?* He who embarks on pilgrimage (and such endeavours) at old age is considered to be lame (as he has effectively lost out the time of youth and energy for such endeavours. As there are many holy places prescribed in the scriptures) ⁽⁸¹⁾ *which is the best of all holy places?* The best of the holy places is where one's mind is completely purified. (In other words, even bathing in Ganges or living in Kasi is no good, if one's mind does not become pure).

किं स्मर्त्तव्यं पुरुषैः हरिनाम सदा न यावन्ती भाषा
को हि न वाच्यः सुधिया परदोषश्चानृतं तद्वत् ॥ ३५॥

kiṁ smarttavyaṁ puruṣaiḥ harināma sadā na yāvanī bhāṣā

ko hi na vācyaḥ sudhiyā paradoṣaścānṛtaṁ tadvat ॥ 35 ॥

எதனை எப்போதும் எண்ணத்தில் ஏற்றுவது?
ஹரிநாமம் இறைநாம அடையாளம் போற்றுவது!
எப்பேச்சு சான்றோர்க்கு எப்போதும் கூடாது?
தப்போதும் பொய்கடிய தடிவார்த்தை கூடாது! (35)

⁽⁸²⁾ What is to be remembered forever? The holy names of Hari (names of gods) not the decaying words of any are to be remembered forever. ⁽⁸³⁾ What should not be spoken by the learned? Harsh words about others and lies should never be in the speech of the learned.

किं संपाद्यं मनुजैः विद्या वित्तं बलं यशः पुण्यं
कः सर्वगुणविनाशी लोभः शत्रुश्च कः कामः ॥ ३६॥

kiṁ saṁpādyam manujaiḥ vidyā vittaṁ balaṁ yaśaḥ puṇyam

kaḥ sarvagunaṁvināśī lobhaḥ śatruśca kaḥ kāmaḥ ॥ 36 ॥

ஈட்டச் சிறந்தது? கல்வி, அறப்பொருள்
இருநலம் புகழொடு இறைநல் ணர்வு!
ஈட்டிய தமிழ்ப்பது? இழிபே ராசை!
எதிரி யாயெது? இன்னாப் பற்று! (36)

(One should earn the means to live). ⁽⁸⁴⁾ What constitutes earning? (Meritorious) Earning is made up of (right) knowledge, wealth (by right means), strength (of body and character), fame (among the learned) and spiritual reverence. (Even if one earns these) ⁽⁸⁵⁾ What destroys the merits completely? Greed (driven by undue desires) nulls all merits. ⁽⁶²⁾ What is one's enemy (in such pursuits of earning)? Attachment based on worldly desires is the enemy within.

का च सभा परिहार्या हीना या वृद्धसचिवेन
इह कुत्रावहितः स्यान्मनुजः किल राजसेवायां ॥ ३७॥

kā ca sabhā parihāryā hīnā yā vṛddhasacivena
iha kutrāvahitaḥ syānmanujaḥ kila rājasevāyāṃ ॥ 37॥

எக்கூட்டம் எப்போதும் ஏற்பதற்கு ஆகாது?
நற்குரவர் நல்லறிஞர் இல்லைஎனில் ஆகாது!
எச்சரிக்கை தீவிரமாய் எதிலிருக்க வேண்டும்?
நச்சுடையார் ஆளுமையில் நாம்வீழக் கூடாது! (37)

(In the course of our endeavour) ⁽⁸⁷⁾ what kind of company should one avoid? Any gathering that is void of good and learned must be avoided (as one must be cautious to maintain righteousness). ⁽⁸⁸⁾ In what should one be very cautious? One should exercise caution for not falling in the servitude under the rule of evil. (Such a sorry state will erode freedom.)

प्राणादपि को रम्यः कुलधर्मः साधुसङ्गश्च
का संरक्ष्या कीर्तिः पतिव्रता नैजबुद्धिश्च ॥ ३८॥

prāṇādapi ko ramyaḥ kuladharmāḥ sādhusaṅgaśca
kā saṁrakṣyā kīrtiḥ pativratā naijabuddhiśca ॥ 38॥

உயிரினும் பெரிதெது? உயர்வான குலமானம்!
எவற்றில் பொறுப்பு எப்போதும் ஒருவனுக்கு?
குலப்பெருமை, குடிநலம், கொண்டதுணை மற்றும்
நலத்தரும வழியின் நற்பண்புப் பொதுஅறிவு! (38)

⁽⁸⁹⁾ What is dearer than one's own life? The heritage or the *dharma* of the lineage in which one is born and the association with the virtuous are more precious than life. ⁽⁹⁰⁾ Whom should one protect (in the course of one's life)? The good name of the family (or the society), the life-partner and the common sense (the ability to apply experience and knowledge to protect *dharma* in all walks of life) are the important aspects to be protected.

का कल्पलता लोके सच्छिष्यायार्पिता विद्या
कोऽक्षयवटवृक्षः स्यात्विधिवत्सत्पात्रदत्तदानं यत् ॥ ३९॥

kā kalpalatā loke sacchīṣyāyārpitā vidyā
ko.akṣayaṭavṛkṣaḥ syātvidhivatsatpātradattadānaṁ yat ॥ 39॥

கல்பலதா மரம்போல கனிந்த இடமெங்கே?
கலையாத உயர்ஞானக் கல்விதரும் இடமங்கே!
ஈமக்கடன் தீர்க்குமரம் இதுகாட்டும் உண்மை?
இருக்கயிலே கொடுஎன்ற இறுதியது நன்மை! (39)

(Kalpalata is the mythical tree that grants wishes of those under its shade). ⁽⁹¹⁾ What in this world is like the Kalpalata? The school of higher learning which spreads the knowledge to all sincere seekers is like the Kalpalata. (Aksaya-vasta is another mythical tree in the banks of river Ganges, under which funeral rites are delivered for the redemption of the dead). ⁽⁹²⁾ What is Aksaya-Vasta signifying? It signifies the important of giving away worthy gifts to worthy persons with sure will and pure mind.

किं शस्त्रं सर्वेषां युक्तिः माता च का धेनुः
किं नु बलं यद्वैर्यं को मृत्युः यदवधानरहितत्वं ॥ ४०॥

kiṁ śastraṁ sarveṣāṁ yuktiḥ mātā ca kā dhenuḥ
kiṁ nu balaṁ yaddhairyaṁ ko mṛtyuḥ yadavadhānarahitatvaṁ ॥ 40॥

யார்க்கும் நல்லாயுதம்? ஏற்குமுன் ஆயறிவு!
யார்க்கும் நல்லன்னை? பாற்தரும் பசுஅன்னை!
தற்காப்பு அணிகலன்? தர்மவழிப் படுதளம்!
நிற்கா வீழ்ச்சிஏன்? நீங்காத சோம்பல்! (40)

⁽⁹³⁾ Which noble weapon is available for all? The power of reasoning (as it destroys ignorance, the worst enemy) is the noble weapon to all. ⁽⁹⁴⁾ Who is the mother of all? Cow is deemed as the mother of all (as it gives its blood as milk, the life-sustaining fuel to all creatures). ⁽⁹⁵⁾ What is the protecting-power? One's courage (built on righteousness) is one's power of protection. ⁽⁹⁶⁾ What causes the downfall (unto uncontrolled binding of the cycle of death and birth)? It is the inertia (tamasic nature) and the passion (rajasic nature) of the mind (as these lead to the entanglement of desires).

कुत्र विषं दुष्टजने किमिहाशौचं भवेत्तृणं नृणां
किमभयमिह वैराम्यं भयमपि किं वित्तमेव सर्वेषां ॥ ४१ ॥

kutra viṣaṃ duṣṭajane kimihāśaucam bhavetrṇaṃ nṛṇām
kimabhayamiha vairāmyaṃ bhayamapi kiṃ vittameva sarveṣāṃ ॥ 41 ॥

விஷமான தென்ன? விபரீத எண்ணம்!
விபரீத எண்ணத்து விதையாவ தென்ன?
பற்றாலே செய்கின்ற பலவான வினைகள்!
பயமிலாப் பெருவீரம் பயக்கின்ற தாது?
பற்றற்ற செயலாலே பயமென்ப தேது!
பயத்திற்கு எதுவோ பலமான மூலம்?
பவஆசைப் பொருளாசைப் பற்றாழி ஆழம்!(41)

⁽⁹⁷⁾ Where is the source of venom? It is in the evil mind. ⁽⁹⁸⁾ What is the cause of such blemish consciousness? It is due to the lasting attachment to the results of actions. ⁽⁹⁹⁾ What makes one fearless? Total non-attachment makes one free and fearless. ⁽¹⁰⁰⁾ What causes fear? Indeed wealth (as the attachment to wealth leads to anxiety to acquire, dread to protect and misery when lost) causes fear.

का दुर्लभा नराणां हरिभक्तिः पातकं च किं हिंसा
को हि भगवत्प्रियः स्यात्योऽन्यं नोद्वेजयेदनुद्विग्नः ॥ ४२ ॥

kā durlabhā narāṇām haribhaktiḥ pātakam ca kiṃ himsā
ko hi bhagavatpriyaḥ syātyo.anyam nodvejayedanudvignaḥ ॥ 42 ॥

மேலான நற்குணம்? மெய்யாக மெய்யடியில்
மெய்ப்பிணை அற்புதம்! கேடான தீக்குணம்?
கேடெந்த உயிர்க்கும் கெடுவிக்கும் தீக்குணம்!
இறையன்புக் குரியவன்? சினமிலான் பிறருள்
சினம் இருத்தும் செயல் இலான்! (42)

⁽¹⁰¹⁾ What is the rarest virtue? Absolute surrender to Hari is the rarest virtue (absolute surrender based on unassailable faith requires wisdom and conviction; these are rare indeed). ⁽¹⁰²⁾ What is evil? Violence in any form to anyone is evil. ⁽¹⁰³⁾ Who is dear to God? One who does not have anger and does not cause anger in others is dear to God.

कस्मात् सिद्धिः तपसः बुद्धिः क्व नु भूसुरे कुतो बुद्धिः
वृद्धोपसेवया के वृद्धा ये धर्मतत्त्वज्ञाः ॥ ४३ ॥

kasmāt siddhiḥ tapasaḥ buddhiḥ kva nu bhūsure kuto buddhiḥ
vṛddhopasevayā ke vṛddhā ye dharmatattvajñāḥ ॥ 43 ॥

பெருவலிமை தருவதெது? குறிதவறா உழைப்பு!
குறிதவறா மனதிற்கு? குருஅருளில் படிப்பு!
பெருமனதின் தெளிவிற்கு? பெரியோர் மரியாதை!
பெரியோர்கள் அடையாளம்? பேராண்மை அறப்பாபதை! (43)

⁽¹⁰⁴⁾ What delivers great powers? Focused efforts lead to great powers (which require control of senses). ⁽¹⁰⁵⁾ Whose mind can be at such right path? Only the minds of those who respect great men can endure the right path. ⁽¹⁰⁶⁾ How is such strong state of mind developed? Through respect and strict adherence to the wise words of the elders, such a strong mind is developed. ⁽¹⁰⁷⁾ Who is the elder? One who knows (and conducts oneself) in the path of righteousness is the elder (not because of older age).

संभावितस्य मरणादधिकं किं दुर्यशो भवति
लोके सुखी भवेत्को धनवान्धनमपि च किं यतश्चेष्टं ॥ ४४ ॥

sambhāvitasya maraṇādadhikam kiṁ duryaśo bhavati
loke sukhi bhavetko dhanavāndhanamapi ca kiṁ yataśceṣṭam ॥ 44 ॥

சாவினும் பெரியவலி சான்றோற்கு ஏது?
சரிகின்ற தன்மானச் சாவுஅது தீது!
பூவுலகில் ஆனந்தம் பூத்தவர்கள் யாவர்?
போகாத செல்வநிதி சேர்த்தவரே ஆவர்!
செல்வநிதி யாது?
விருப்பத்தை நிறைவேற்ற விளைகின்ற சக்தி!
செல்வந்தர் யாவர்?
நிறைவாலே ஆசைத்தீ நிறுத்தியவர் ஆவர்! (44)

⁽¹⁰⁸⁾ What is more fearful than death even to the most famous? Whatever causes disrepute to one's stature is more dreadful than death. ⁽¹⁰⁹⁾ In the worldly life, who is happy? The rich is happy in the world. (From this, one may hasten to conclude that money is the source of happiness or the sign of richness. To enlighten, richness is now questioned.) ⁽¹¹⁰⁾ What does rich mean? Richness is the enabler to acquire the object of desire. (Even with abundance of money one does not always get one's wants. As the

wants recur, there is always a mismatch between the power of desire and the potential to fulfil. On the contrary, a contented mind can be a sign of richness because in such mind, desires are capped or even culled; therefore it remains in fulfilment).

सर्वसुखानां बीजं किं पुण्यं दुःखमपि कुतः पापात्
कस्यैश्वर्यं यः किल शङ्करमाराधयेद्भक्त्या ॥ ४५॥

sarvasukhānām bijam kiṃ puṇyaṃ duḥkhamapi kutaḥ pāpāt

kasyaiśvaryaṃ yaḥ kila śaṅkaramāradhayedbhaktyā ॥ 45॥

நற்சுகத்தின் வித்துஎது? நல்வினையே சொத்து!
நட்டமெனும் துயருக்கு? துட்டவினை வித்து!
அகலாத நிதியத்தை அடைய வழிஎன்ன?
அனுதினமும் சங்கரனின் அடிபணிதல் உண்மை! (45)

(Happiness and grief occur even when there is no direct-action and this must account for the effect of past actions or the law of causation). ⁽¹¹¹⁾ What is the source of all happiness? The results of one's good actions (now and before) is the source of all happiness. ⁽¹¹²⁾ What causes grief? Evil actions lead to grief. (Material wealth is temporary and does not provide lasting happiness). ⁽¹¹³⁾ By what effort, one can attain the eternal wealth? It is by the steadfast devotion to Sankara (Lord Siva) one can attain the eternal wealth. (Steadfast devotion will lead to Self-realization and the oneness with *Brahmam* – infinite knowledge, eternal existence and absolute bliss).

को वर्द्धते विनीतः को वा हीयेत यो दृप्तः
को न प्रत्येतव्यो ब्रूते यश्चानृतं शश्वत् ॥ ४६॥

ko varddhate vinītaḥ ko vā hīyeta yo drptaḥ

ko na pratyetaṃ brūte yaścānṛtaṃ śaśvat ॥ 46॥

முன்னேற்றம் மேன்மேலும் யாருக்கு மட்டும்?
முழுதறிந்தும் பணிவோர்க்கு முயலாமல் கிட்டும்!
தன்னாலே பின்னாலே தளர்வாரே யாவர்?
தருக்காலே பருத்தோரே செருக்காலே சாய்வர்!
நம்பிக்கை எப்போதும் நயக்காது எவரில்?
நாள்தோறும் பொய்கூறி நலிவோரின் பெயரில்!(46)

(114) *Who progresses higher in life? One with humility goes higher (as he is free from the burden of ego).* (115) *Who descends to lower form in life? One who is full of pride and arrogance meets the downfall.* (116) *Who must not be trusted? One who is always engaged in lies cannot be trusted. (Does it mean occasional lie is justified? This is further clarified).*

कुत्रानृतेऽप्यपापां यच्चोक्तं धर्मरक्षार्थं
को धर्मोऽभिमतो यः शिष्टानां निजकुलीनानां ॥ ४७॥

kuṭrāṇṛte.apyapāpāṃ yaccoktaṃ dharmaraksārthaṃ
ko dharmo.abhimato yaḥ śiṣṭānāṃ nijakulīnānāṃ ॥ 47 ॥

ஆகாத பொய்மைக்குப் பாவமெதில் இல்லை?
அறத்திற்கு வேறுவழி அல்லவெனில் இல்லை!
அறமென்ற தர்மத்தின் அரும்பொருளே யாது?
அடையாளம் பெரியோரின் அறிவாலே தேடு! (47)

(Following from the last answer), (117) *where can be the utterance of untruth not a sin?* When there is no other way to uphold righteousness, then telling an untruth is not a sin. (As said in the Thirukkural, truth is that which causes no harm to innocent and protects *dharma*). (118) *What is dharma?* (This simple question begs a long answer but in the context of educating ordinary men in the pursuit of family life, Sankara gives a practical answer). *Dharma* is the tradition revered and strictly followed by the leaned ancestors. (So one should follow the tradition).

साधुबलं किं दैवं कः साधुः सर्वदा तुष्टः
दैवं किं यत्सुकृतं कः सुकृती श्लाघ्यते च यः सद्भिः ॥ ४८॥

sādhubalaṃ kiṃ daivaṃ kaḥ sādhuḥ sarvadā tuṣṭaḥ
daivaṃ kiṃ yatsukṛtaṃ kaḥ sukṛtī ślāghyate ca yaḥ sadbhiḥ ॥ 48 ॥

சாதுவெனும் எளியற்கு சக்திஎது சொல்க?
சத்தியம், அவருடைய சாந்த குணநன்மை!
சாதுஎவர்? நிறைவுமன மீதுமிக வானர்!
விதியாவ தென்ன? வினையின் விளைபலனே!
நல்விதியன் என்றெவரை நாமறியக் கூடும்?
நன்மதிப்பால் நல்லோரின் நட்பதனால் ஆகும்! (48)

⁽¹¹⁹⁾ *What gives strength to the Sadhu?* It is their goodness. ⁽¹²⁰⁾ *Who is Sadhu?* He is the one who is ever satisfied. (He is not necessarily the one clad in a special robe and wandering in search of truth. Full satisfaction means either all desires are fulfilled or there is no desire to be fulfilled. Scriptures say that worldly desires only multiply and their fulfilment is very difficult; better approach would be to abandon all worldly desires; this is possible by overriding with the supreme desire – the desire to seek the Self, by seeing which all is achieved. Those who are able to do and remain fulfilled are the Sadhus; by such contentment, they surpass the destiny). ⁽¹²¹⁾ *What is destiny?* It is the resultant consequences of actions. ⁽¹²²⁾ *Who is known to be with good destiny?* One who has the respect and regards of the virtuous beings is considered to have good destiny.

गृहमेधिनश्च मित्रं किं भार्या को गृही च यो यजते
को यज्ञो यः श्रुत्या विहितः श्रेयस्करो नृणां ॥ ४९॥

grhamedhinaśca mitraṁ kiṁ bhāryā ko grhī ca yo yajate

ko yajño yaḥ śrutyā vihitāḥ śreyaskaro nṛṇāṁ ॥ 49॥

இல்லத்தான் நட்பு இனியதுணை யாது?
உள்ளத்தால் ஒத்து உடன்வாழ் மனையாளே!
இல்லத்தான் யாரே? இட்டஅறம் செய்வானே!
இட்டஅறம் என்ன? இவையோ மறைவாக்கு!
அன்புஅற வுடமை ஆசாரம் குடியோம்பல்
என்றுபல வாக ஏற்றும் மறைவாக்கு! (49)

⁽¹²³⁾ *Who is the true friend and well-wisher for the family-man?* The devoted wife (spouse) is the true friend of the family-man. ⁽¹²⁴⁾ *Who is a family-man?* He who performs the prescribed sacrifices according to his role, is a true family-man. ⁽¹²⁵⁾ *What are these sacrifices?* These are defined in the scriptures for enabling the house-holder for the spiritual progression. (These sacrifices define the duties of the house-holder in terms of family maintenance, treatment of guests and the environments, social obligations etc.).

कस्य क्रिया हि सफला यः पुनराचारवां शिष्टः
कः शिष्टो यो वेदप्रमाणवां को हतः क्रियाभ्रष्टः ॥ ५०॥

kasya kriyā hi saphalā yaḥ punarācāravāṃ śiṣṭaḥ
kaḥ śiṣṭo yo vedapramāṇavāṃ ko hataḥ kriyābhraṣṭaḥ ॥ 50॥

இட்டஅறத் தால் எவரேபயன் பெறுவர்?
ஒட்டும் உள்ளத்தால் உவந்து செய்வோரே!
அறவோன் யார்? அருமறை முறைநிற்போன்!
இருந்தும் இறந்தார் யார்? இதுஇதென
அறிந்தும் அறமுறை அறுத்தார் பாழ்! (50)

(126) Whose sacred ritual will be successful (in terms of yielding the prescribed results)?
Whoever follow the sacrifices with sincerity and also remain virtuous, their
performance will lead to successful results. (127) Who is a virtuous person? He is one
who faithfully and sincerely adhere his conduct to scriptures. (128) Who should be
deemed dead even while living? He who has abandoned the duties prescribed by the
scriptures is like the dead even while living.

को धन्यः संन्यासी को मान्यः पण्डितः साधुः
कः सेव्यो यो दाता को दाता योऽर्थितृप्तिमातनुते ॥ ५१॥

ko dhanyaḥ saṁnyāsī ko mānyaḥ paṇḍitaḥ sādhuḥ
kaḥ sevyo yo dātā ko dātā yo.arthitṛptimātanute ॥ 51॥

செல்வந்தன் யார்? சீலனவன் துறவி
இல்லா ஆசையினால் எல்லாமும் உடையன்!
மரியாதைக் குரியான்? மாசிலாச் சான்றோன்!
சேவிக்கத் தக்கோர்? தியாகத்தால் மேலோர்!
கொடையில் நிறைவார்? கொள்வார் தேவை
கொண்டு குறித்து கொடுத்துச் சிறப்பார்! (51)

(129) Who is bestowed with riches? A sanyasi – one who has renounced everything has
everything! (By renunciation, the giving up of all desires is meant. This is possible
only when the only desire dominates which is to seek the Self. When the Self is
realized, it leads to non-duality; non-duality refers to the Oneness and so there is
nothing to desire or own. Everything is one and in one.) (130) Who is to be honoured?
One who is both a scholar and of good character is to be honoured. (131) Who is fit to be
served? One who has the generosity to reward others is to be served. (Here servitude

in the anticipation of reward is not indicated. It refers to serving those who have the generosity to give away their possession). ⁽¹³²⁾ *Who is liberal in giving away gifts?* Only those who understand those who are in need (and what they need) can be liberal in giving. (Charity is not giving what we have to any, but giving what one needs and when one needs).

किं भाग्यं देहवतामारोग्यं कः फली कृषिकृत्
कस्य न पापं जपतः कः पूर्णो यः प्रजावां स्यात् ॥ ५२॥

kiṁ bhāgyaṁ dehavatāmārogyaṁ kaḥ phalī kṛṣikṛt
kasya na pāpaṁ japataḥ kaḥ pūrṇo yaḥ prajāvāṁ syāt ॥ 52॥

உலகோர் பெருநலம்? உடல்மன வளநலம்!
பயனோர் யாவர்? பழுதற உழைப்போர்!
பாவம் அற்றோர்? பரம்பொருள் நோற்றோர்!
பரிபூரணர்யார்? பசியிலாச் சான்றோர் (52)

⁽¹³³⁾ *What is the biggest fortune for those embodied in this world?* Excellent health of the body (both physical and subtle) is the most important fortune. ⁽¹³⁴⁾ *Who gets the benefits (in this world)?* One who works diligently in one's chosen field of work will get the benefits. ⁽¹³⁵⁾ *Who will be freed from sins?* One who forever contemplates on the supreme-being is free of sin. (By focusing the mind on the supreme-being, all desires vanish; so the effects of actions are cut asunder, leaving one free of sin). ⁽¹³⁶⁾ *Who attains fulfilment?* One who is virtuous without desires attains fulfilment.

किं दुष्करं नराणां यन्मनसो निग्रहः सततं
को ब्रह्मचर्यवां स्यात्पश्चात्स्वलितोर्ध्वरितस्कः ॥ ५३॥

kiṁ duṣkaraṁ narāṇāṁ yanmanaso nighrahaḥ satataṁ
ko brahmacaryaṁ syātpścāskhalitordhvaretaskaḥ ॥ 53॥

கடினக் காரியம்? கடுமனம் ஒடுக்கல்!
கற்பவன் இலக்கணம்? கசடற மனதில்
புலன்பொறி ஆசைப் புழுதியை ஒழித்து
நலந்தரு உணமை நயக்கத் துணிதல்! (53)

⁽¹³⁷⁾ *What is the most difficult thing to do?* The most difficult thing keeping a still-mind.

⁽¹³⁸⁾ *Who has true continence or self-restraint?* One whose desires upon the sensual

pleasures are controlled (and refocused on the study of the Self) is said to be the seeker with true qualities of self-restraint.

का च परदेवतोक्ता चिच्छक्तिः को जगत्भर्ता
सूर्यः सर्वेषां को जीवनहेतुः स पर्जन्यः ॥ ५४॥

kā ca paradevatoktā cicchaktiḥ ko jagatbhartā
sūryaḥ sarveṣāṃ ko jīvanahetuḥ sa parjanyaḥ ॥ 54॥

ஒப்பறு தெய்வம்? ஒன்றிய மனத்தின்
உள்ளே ஒளிரும் உயரிய ஆன்மா!
உலகாள் தெய்வம்? ஒளியால் அருளும்
சூரியன் எனும்வடி வாகிய சக்தி!
செழுவுல காக்கும் சீரிய சக்தி?
மழைதரும் நந்நீர் மன்னுயிர் அமிர்தம்! (54)

⁽¹³⁹⁾ *Who is the supreme God?* The Self that illumines the consciousness is supreme. (The indwelling *Atman* is the supreme *Brahmam*; the science of understanding this supreme truth is known as *Atma Vidya*. For the phenomenal world or the universe of our dwelling) ⁽¹⁴⁰⁾ *who is the ruler?* The Sun (whose light gives life to all) is the ruler. (Life is ignited by the light of the Sun; only by the Sun, other natural forces exist to support life). ⁽¹⁴¹⁾ *Who is the agent for sustaining life?* Rain (or the water) is the agent or the cause for nourishing all life.

कः शुरो यो भीतत्राता त्राता च कः सद्गुरुः
को हि जगद्गुरुरुक्तः शंभुः ज्ञानं कुतः शिवादेव ॥ ५५ ॥

kaḥ śuro yo bhītatrātā trātā ca kaḥ sadguruh
ko hi jagadgururuktaḥ śambhuḥ jñānaṁ kutaḥ śivādeva ॥ 55 ॥

புகழ்பெறு நாயகன்?

புகலடை வோரின் துணைவன் தலைவன்!
அடைக்கலம் தந்து அச்சம் அறுப்பவன்?
விடைதரும் வள்ளல் விமலன் நற்குரு!
உலகுக் கெல்லாம் ஓர்குரு எவரே?
நிமலன் சங்கரன் நித்தியன் சம்பு!
யாரிடம் உண்மைப் பேரருள் தேடல்?
நேரிய சிவனாய் நினைத்தருட் குருவின்
கூறிய வாக்கின் குறிப்புணர் வதுவே! (55)

⁽¹⁴²⁾ *Who is the valiant hero?* One who offers protection to the frightened. (Of course, physical protection to those who are afraid of harm to their bodies is a heroic act. The context is the fear of Samsara, the vicious cycle of birth and death. In that case)

⁽¹⁴³⁾ *who is the true protector?* The spiritual Guru is the true protector (as he cut asunder the ignorance in the mind of the disciple which is the root cause of fear. To impart knowledge, there are many teachers and many forms of teaching. The teacher of all teachers is to be known and adored so that His grace is upon us which will guide us to the right teacher at the right time. These are indicated in the next two questions.)

⁽¹⁴⁴⁾ *Who is the universal teacher?* The Sambhu (Lord Siva) is the supreme teacher. ⁽¹⁴⁵⁾ *From whom does one gain the supreme knowledge?* Indeed from Lord Siva, one should gain the supreme knowledge. (One should only seek the supreme knowledge through unfailing contemplation on God, upon Whose grace, one shall identify the Guru on earth; by treating him as Lord Siva Himself one should offer absolute surrender to obtain the true knowledge).

मुक्तिं लभेत कस्मान्मुकुन्दभक्तेः मुकुन्दः कः
यस्तारयेदविद्यां का चाविद्या यदात्मनोऽस्फूर्तिः ॥ ५६॥

muktiṃ labheta kasmānmukundabhakteḥ mukundaḥ kaḥ
yastārayedavidyāṃ kā cāvidyā yadātmano.asphūrṭiḥ ॥ 56॥

முக்தி எங்ஙனம்? முகுந்தன் வந்தனம்!
முகுந்தன் யாரே? மும்மல மாயை
அவித்தை அழிக்கும் ஆன்ம விளக்கு!
அவித்தை என்பது? ஆன்மக் கதிரொளி
அடைக்கும் முகிலாய் மறைக்கும் மடமை! (56)

(The supreme knowledge leads to Self-realization which is the key for emancipation. But pursuing the path of Knowledge is difficult for all, at least in the beginning. There must be an easier approach). ⁽¹⁴⁶⁾ *How is liberation achieved?* (Liberation is only at the dawn of the supreme knowledge which requires the grace of the Supreme; as said in the Katopanisad, only the Self can reveal the Self as the Self is beyond the mind and intellect. Devotion based on complete surrender is the founding principle for obtaining the supreme knowledge. In other words, Bhakti is pre-requisite for Gyana. This is reflected in the answer). Surrendering to Mukunda in true devotion will lead to true liberation. ⁽¹⁴⁷⁾ *Who is Mukunta?* Mukunda is the supreme consciousness that ends the *avidya*, the nescience within, to reveal the Self. (Mukunda is a name of Hari and a beautiful representation of Brahman to help in the transgression of *samsara*. One may choose any form of worship as long as the surrender is absolute and the motivation is for the supreme knowledge only). ⁽¹⁴⁸⁾ *What is avidya?* Avidya represents the state in which the knowledge of the Self is absent. (Supreme knowledge is being in the state of supreme know-how. Such a state is the intrinsic nature of the Self. However, this is not known due to the veil of ignorance. The science of *atma vidya* is the process by which the shackles of ignorance are removed to ultimately reveal the true Self. Since the Self, the knower of all, cannot be known by senses, all knowledge we seek should help to identify what not the Self is. *Avidya* refers to the ignorance of this profound fact).

कस्य न शोको यः स्यादक्रोधः किं सुखं तुष्टिः
को राजा रञ्जनकृत्कश्च श्वा नीचसेवको यः स्यात् ॥ ५७॥

kasya na śoko yaḥ syādkrodhaḥ kiṃ sukhaṃ tuṣṭiḥ
ko rājā rañjanakṛtkaśca śvā nīcasevako yaḥ syāt ॥ 57॥

துயர்ச்சிறை விடுதலை எவரில் கிடைக்கும்?
சினத்தளை அவிழ்த்தவர் இடத்தில் பிறக்கும்!
மகிழ்வெது? திருப்தியில் மனநிறை வாதல்!
மன்னவர் யாரே? மகிழ்வுடன் பணியும்
மக்களைப் பெற்றார், மதிப்பால் உற்றார்!
நாயாய்க் கடையோர்? நலிந்து இரந்து
தீயார் இடத்தில் தீம்பொருள் பெற்றார்! (57)

⁽¹⁴⁹⁾ In what is the freedom from sorrow? In the absence of anger is the freedom from sorrow. (Anger disturbs the balance of mind and the harmony of the senses. It erodes happiness in one and all). ⁽¹⁵⁰⁾ What is happiness? Happiness is being contented (because contented mind is not swayed by desires and so closer to harmony). ⁽¹⁵¹⁾ Who is the true ruler? One who earns the unfailing support of others (through his good conduct) is the true ruler. ⁽¹⁵²⁾ Who is lowly like a dog? One who seeks the support of evil persons is like a dog (eating despicable food).

को मायी परमेशः क इन्द्रजालायते प्रपञ्चोऽयं
कः स्वप्ननिभो जाग्रद्व्यवहारः सत्यमपि च किं ब्रह्म ॥ ५८॥

ko māyī parameśaḥ ka indrajālāyate prapañco.ayaṃ
kaḥ svapnanibho jāgradvyavahāraḥ satyamapi ca kiṃ brahma ॥ 58॥

மாயையின் தலைவன்? மகேசன், பிரம்மம்!
மதியால் உணரா மாயையின் பங்கு?
மாற்றம், தோற்றம், மறைத்தல் மயக்கம்!
வியக்கும் கனவை விளைக்கும் மூலம்?
விழிப்புல கத்து வினையின் சாரம்!
பிறழா உண்மை பெருமெய் எதுவோ?
பிரம்மம் சத்தியம் பிறழா நித்தியம்! (58)

⁽¹⁵³⁾ Who controls the Maya? The Parameshvara controls the maya. ⁽¹⁵⁴⁾ What is the inexplicable magic (of this Maya)? The magic is the ever changing appearance of the universe. ⁽¹⁵⁵⁾ What causes the dream experiences? The activities of waking life are

resembled variably in the dreams. ⁽¹⁵⁶⁾ *What is eternal or satyam?* The Brahman Which remains unchanged forever is eternal.

किं मिथ्या यद्विद्यानाशयं तुच्छं तु शशविषाणादि
का चानिर्वाच्या माया किं कल्पितं द्वैतं ॥ ५९॥

kiṁ mithyā yadvidyānāśyaṁ tucchaṁ tu śaśaviṣāṇādi
kā cānirvācya māyā kiṁ kalpitaṁ dvaitaṁ ॥ 59॥

மித்யா எதுவோ? பொய்யாப் பொய்மை,
மெய்யறி வாலே மெய்ப்பட ஆன்மா
அவ்வொளி யாலே அகண்டிருள் பேதம்
சட்டென மறையும் சடுதியில் தடங்கள்
சற்று மிலாமல் முற்றும் அழியும்!
பொய் எது? அது முயலின் கொம்பு!
பொய்யிது என்றோ பொய்யிலை என்றோ
எய்திட முடியா எழும்நிலை என்ன?
மாயை என்பது! மதியால் அரியது!
காலா தேசக் கட்டினைக் கட்டி
பொய்யாப் பொய்தரும் போர்வை,
மெய்யாய்த் தெரியும் மேகத் திரைவலை!
கல்பிதம் என்னும் கட்டுவிதம் எது?
ஒன்றில் பலதை ஒட்டிக் காட்டி
நின்று நிலைக்கும் நிறைவை மறைப்பது! (59)

⁽¹⁵⁷⁾ *What is mithya or falsity?* Mithya is that which leaves without trace at the dawn of true knowledge. ⁽¹⁵⁸⁾ *What is tucchaṁ or unreal?* Statements like the horn's hare indicate 'tucchaṁ' or totally unreal. ⁽¹⁵⁹⁾ *What cannot be defined as real or unreal?* Maya cannot be determined as real or unreal. (It is so, as we are ordinarily within the bounds of space and time across which the Maya is operative. Maya is superimposed on the Brahman to create variegated forms and diversity. As part of the diversity, we are ordinarily blinded by the diversity caused by Maya). ⁽¹⁶⁰⁾ *What is kalpitaṁ or superimposition?* Duality or the projection of One as many varied forms is denoted by kalpitaṁ or superimposition. (The concept of Maya requires a separate study).

किं पारमार्थिकं स्यादद्वैतं चाज्ञता कुतोऽनादिः
वपुषश्च पोषकं किं प्रारब्धं चान्नदायि किं चायुः ॥ ६० ॥

kiṃ pāramārthikaṃ syādadvaitaṃ cājñatā kuto.anādiḥ
vapuṣaśca poṣakaṃ kiṃ prārabdhaṃ cānnadāyi kiṃ cāyuh ॥ 60 ॥

மெய்யில் மெய்எது? ஈறிலா ஒன்று!
பலவெனும் தோற்றப் பழுதின் மூலம்?
பகுத்தறி யாதது, பழம்பொருள் அநாதி!
உடலை சீவன் உடையெனத் தரிப்பது?
ஊறிய முன்வினை உணர்த்திடும் வெப்பம்
காரியம் ஆற்றிக் காயம் என்றானது!
உடலை சீவன் உடைக்கா திருப்பது?
ஊறிய முன்வினை உடல்வலி கொடுத்து
மாறிட வைக்கும் மரணப் பொறுப்பு! (60)

⁽¹⁶¹⁾ What is absolutely real? Non-duality is the absolute reality. ⁽¹⁶¹⁾ How does ignorance (of duality) arise? It is beginning less. ⁽¹⁶²⁾ What causes the body? The prarabdha karma or the operative part of effects due from previous actions is the cause for the body. ⁽¹⁶³⁾ What provides the sustaining energy for life? Life span is determined by the prarabdha karma accordingly it provides necessary energy to sustain the embodiment.

को ब्रह्मणैरुपास्यो गायत्र्यर्काग्निगोचरः शंभुः
गायत्र्यामादित्ये चाग्नौ शंभ च किं नु तत्तत्त्वं ॥ ६१ ॥

ko brahmaṇair upāsyō gāyatriyarkāgnigocaraḥ śambhuḥ
gāyatriyāmāditye cāgnau śambhau ca kiṃ nu tattattvaṃ ॥ 61 ॥

பிரம்மம் துதிக்கும் பெருவழி என்ன?
பேரருட் சிவமாய், பெரு மந்திரமாம்
காயத் திரிதீ கதிர்ஒளி வேண்டல்!
காயத் திரிதீ கதிர் இவைஎல்லாம்
ஆயத் தெளியும் அருநிலை என்ன?
யாதும் ஒன்றே! யாவையும் பிரம்மம்!
சாதனை செய்யச் சால்மறை காட்டும்
வழிகள் இதனால் வழிபடல் நன்று,
எளிதுறும் ஓர்நாள் எல்லாம் ஒன்று! (61)

⁽¹⁶⁴⁾ What is the mode of worship of Brhamam? Adoring Siva with Gayatri mantra with Sun and Fire as the symbol of knowledge is the mode of worship of Brahman. ⁽¹⁶⁵⁾ What is common among these Gayatri Mantra, Sun, and Fire etc.? Everything is the same (as they all represent the supreme knowledge).

प्रात्यक्षदेवता का माता पूज्यो गुरुश्च कः तातः
कः सर्वदेवतात्मा विद्याकर्मान्वितो विप्रः ॥ ६२॥

prātyakṣadevatā kā mātā pūjyo guruśca kaḥ tātaḥ
kaḥ sarvadevatātmā vidyākarmānvito vipraḥ ॥ 62॥

கண்ணெதிர் தெரியும் கடவுள் யாரே?
கருவினில் சுமந்த கடவுளே அன்னை!
முதியவ ராக மதிப்பது எவரை?
முறையாய்த் தந்தை முன்னோர் அவரை!
புனிதம் கலந்த புண்ணியன் எவரே?
பூரணன் தனியறி புண்ணியன் நற்குரு! (62)

⁽¹⁶⁶⁾ Who is the visible god? The mother is the visible god.. ⁽¹⁶⁷⁾ Who is the elder to be respected forever? The father is to be respected as the elder. ⁽¹⁶⁸⁾ Who represents all divinities? One who has mastered the knowledge of the Self or *atma-vidya* and fulfilled his rightful obligations on earth represents divinities. (Mother, Father and Guru are the trinities who are to be adored as the guides in one's life).

कश्च कुलक्षयहेतुः सन्तापः सज्जनेषु योऽकारि
केषाममोघ वचनं ये च पुनः सत्यमौनशमशीलाः ॥ ६३॥

kaśca kulakṣayahetuḥ santāpaḥ sajjaneṣu yo.akāri
keṣāmamogha vacanam ye ca punaḥ satyamaunaśamaśilāḥ ॥ 63॥

குடியைக் குலத்தைக் குலைப்பது என்ன?
குணமுடை யாரைக் கொன்று குவித்தல்!
பொய்யா மொழியால் புகழ்பெறல் யாரே?
வாய்மை மொழியர், வகையில் மௌனியர்,
பொறுமை காப்பவர் புகழ் பெறுவாரே! (63)

⁽¹⁶⁹⁾ What destroys the families and communities? The persecution of learned men destroys the families and communities. ⁽¹⁷⁰⁾ Whose words are never falsified? The words

of those who always speak the truth, maintain silence and show patience are never falsified.

किं जन्म विषयसङ्गः किमुत्तरं जन्म पुत्रः स्यात्
कोऽपरिहार्यो मृत्युः कुत्र पदं विन्यसेच्च दृक्पूते ॥ ६४॥

kiṃ janma viṣayaśaṅgaḥ kimuttaraṃ janma putraḥ syāt
ko.aparihāryō mṛtyuḥ kutra padaṃ vinyasecca dṛkṣpūte ॥ 64॥

பிறப்பின் காரணம்? பிறப்பொருள் ஆசை!
மறுவுடல் போன்றது? மகன்மகள் பிறப்பு!
மறுத்தல் இலாதது? மரணம்! அதனால்
மதித்தே இருப்பது? புண்ணியர் பூமி! (64)

⁽¹⁷¹⁾ What is the cause of birth? Desire to the objects of enjoyment causes birth. ⁽¹⁷²⁾ What is considered as the secondary embodiment? One's off-spring is deemed as the secondary embodiment (as it creates the lineage). ⁽¹⁷³⁾ What is unavoidable? Death is unavoidable. ⁽¹⁷⁴⁾ Where should one remain? Reside only in places where one can see purity.

पात्रं किमन्नदाने क्षुधितं कोऽर्च्यो हि भगवदवतारः
कश्च भगवान्महेशः शङ्करनारायणात्मैकः ॥ ६५॥

pātraṃ kimannadāne kṣudhitaṃ ko.arcyo hi bhagavadavatāraḥ
kaśca bhagavānmaheśaḥ śaṅkaranārāyaṇātmaikaḥ ॥ 65॥

உணவுப் பரிசின் உரிமை எவர்க்கு?
உண்மைப் பசியால் உழல்வர் தமக்கு!
இறையாய்த் துதித்து இணங்கத் தக்கார்?
பிரம்மம் உணர்ந்த பேரவ தாரம்!
பிரம்மம் யாது? பேரருள் அதுவே
அரியும் அரனும் ஆரா திப்பது! (65)

⁽¹⁷⁵⁾ Who has the right for the gift of food? One who is hungry has the right for the gift of food. (Here food refers to that which sustains life or fulfils the critical need). ⁽¹⁷⁶⁾ Who should be worshipped? Those who are seen by the learned as the incarnation of supreme-being are to be worshipped. ⁽¹⁷⁷⁾ Who is the supreme being? The Brahman Who is adored by Sankara and Narayana (and all gods) is the supreme-being.

फलमपि भगवद्भक्तेः किं तल्लोकस्वरूपसाक्षात्त्वं
मोक्षश्च को ह्यविद्यास्तमयः कः सर्ववेदभूः अथ च ॐ ॥ ६६॥

phalamapi bhagavadbhakteḥ kiṃ tallokaśvarupasākṣāttvaṃ
mokṣaśca ko hyavidyāstamayaḥ kaḥ sarvavedabhūḥ atha ca OM ॥ 66॥

பக்தி தரும் பரிசு என்ன?
பவபய மில்லாப் பெருநிலை விடுதலை!
விடுதலை எதுவோ? அவித்தையின் அழிவு!
வேத வித்தும் விளைவும் எதனால்?
ஓம்எனும் பிரணவம் பிரம்மம் அதனால்! (66)

⁽¹⁷⁸⁾ What is the gift of bhakti? The gift of bhakti is gyana or gnosis, the true knowledge which reveals the divine realm of Brhamam. ⁽¹⁷⁹⁾ What is liberation? The ending of avidya or ignorance is true liberation. ⁽¹⁸⁰⁾ What is the root and the vast expanse of Veda? The symbol OM, as the indeclinable sound, represents the Brahman; It is the root of and also the infinite expanse as revealed in the Veda.

इत्येषा कण्ठस्था प्रश्नोत्तररत्नमालिका येषां
ते मुक्ताभरणा इव विमलाश्चाभान्ति सत्समाजेषु ॥ ६७॥

ityeṣā kaṇṭhasthā praśnottararatnamālikā yeṣāṃ
te muktābharaṇā iva vimalāścābhānti satsamājeṣu ॥ 67॥

வினாவிடை யாக வினையாவும் மாளத்
தராதன தந்த ப்ரசனோத்ர ரத்ன
மஹாமணி மாலை சதாஅணியும் தீரன்
மஹாசீலன் வாக்கு மகிழுமலங் காரன்! (67)

One who wears the necklace with the gems of questions and answers as the source of his voice will shine among the wise as the most lustrous one.

॥ इति श्रीमद् शङ्कराचार्यविरचिता प्रश्नोत्तररत्नमालिका समाप्ता ॥

॥ iti śrīmad śaṅkarācāryaviracitā praśnottararatnamālikā samāptā ॥

Mee. Rajagopalan,
12th Dec 2013
rajjag@gmail.com